

Leos Müller, *Sveriges första globala århundrade: en 1700-talshistoria* (Stockholm: Dialogos Förlag, 2018). 260 pp.

Mathias Persson, Uppsala University

Sveriges första globala århundrade är en välskriven och ambitiös bok som närmar sig 1700-talets Sverige från en globalhistorisk horisont och relaterar det till Atlanten, Indiska oceanen och Medelhavet. Den behandlar såväl varor som de handlande människorna och den politiska kontexten, och angriper därigenom 1700-talets globalisering på en bredare front än den vedertagna ekonomiska, låt vara att denna utgör framställningens kärna och ankare. Perspektivet är dynamiskt. Müller följer varukedjor och enskilda aktörer i rörelse, vilka kopplas till den politiska sfären, inte minst merkantilismen och de krig som var förknippade med denna tidiga fas av världens sammanbindande. Det globala 1700-talets mörka sidor, i form av kolonialismen och slaveriet, är i hög grad närvarande i framställningen.

Boken sönderfaller i sex kapitel utöver en kort men effektiv inledning och ett lika koncist och verkningsfullt slutord, «1700-talets janusansikte», där vissa resultat poängteras, historiska trådar dras ut och globaliseringens tveeggade natur diskuteras. Det första kapitlet behandlar 1700-talets konsumtionsamhälle och konsumtionsrevolution, som belyses utifrån centrala kolonialvaror som kaffe och te. Müller påpekar att Sverige var «en integrerad del av den stora atlantiska ekonomin», något som tydligt åskådliggörs.

Ett andra kapitel redovisar de svenska förbindelserna med Medelhavsvärlden och uppmärksammar bland annat salthandeln, svenska slavar i de nordafrikanska Barbareskstaterna och den lukrativa svenska trampsjöfarten, det vill säga sådan

---

Recommended citation: Mathias Persson, review of Leos Müller, 'Sveriges första globala århundrade: en 1700-talshistoria' (Stockholm, 2018), *1700-tal* 16 (2019): 152–153.
<https://doi.org/10.7557/4.4891>

Copyright: © 2019 The Author(s). This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author and source are credited.

---

sjöfart som gick mellan utländska hamnar och skedde på uppdrag av utlänningar. Müller framhäver att den sistnämnda företeelsen är «en föga känd men fascinerande och viktig historia om stormaktskrig och Sveriges glömda neutralitet». Neutraliteten var en värdefull tillgång i tider av återkommande konflikter mellan olika europeiska stater.

De följande tre kapitlen kretsar kring det svenska Ostindiska kompaniet, vars göranden «visar på Sveriges tidiga och framgångsrika integration i 1700-talets dynamiska globala ekonomi». Företaget placeras in i det spänningsfält mellan merkantilistisk reglering och oreglerade gråzoner som präglade den globala handeln. Det betraktas även mot bakgrund av de utländska handelskompanierna, som dock skilde sig avsevärt från såväl det svenska kompaniet som varandra. Müller fokuserar på två av Ostindiska kompaniets utsända i Kanton, Jean Abraham Grill och Michael Grubb, för att kasta ljus över den betydelse högt uppsatta tjänstemäns – så kallade superkarger – jämförelsevis större frihet gentemot ledningen hade för dess ekonomiska välgång, liksom över besläktade aspekter som rekryteringen och efterspelet till tjänstgöringen. Han framhåller härvidlag att företagets verksamhet var «ett exklusivt fält för den svenska köpmannaeliten».

Müller tar vidare upp svenska Ostindiska kompaniets band till de internationella marknaderna och lyfter dels fram två bankirer, Jean Jacobus Moretus och Giacomo de Pret, som tillhörde dess viktiga flamländska samarbetspartners, dels återexporten av te, kompaniets själva livsnerv. I denna hade den illegala exporten av te till Storbritannien en framträdande plats.

Det sjätte och sista kapitlet uppehåller sig vid Sveriges inblandning i den atlantiska världen, som tilltog efter det amerikanska frihetskriget. I det sammanhanget berättar Müller historien om 1700-talets serie av svenska koloniala strävanden som kulminerade i förvärvet av den karibiska ön Sankt Barthélemy, vilken kom att bli en väsentlig transitpunkt i den västindiska handeln. Han tar också fasta på relationerna till det unga USA, som bland annat skärskådas med utgångspunkt i den svenske konsuln Richard Söderströms brev. Även i detta kapitel spelar trampsjöfarten och neutraliteten en betydande roll.

Sveriges första globala århundrade är ett mångfacetterat och raffinerat verk som lätt griper tag i den vetgiriga men är svårt att göra rättvisa i en recension. Det rymmer till exempel initierade utflykter i diplomatins historia och rika inblickar i 1700-talets Sverige från ett annat håll än det sedvanliga nationella. Bokens främsta insats ligger förstas i att dess globalhistoriska blick riktas på Sverige, särskilt med tanke på den ännu begränsade mängd kvalificerad litteratur som existerar i ämnet. För den som intresserar sig för denna tematik är Müllers monografi inte bara rekommenderad utan nödvändig läsning.